

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 73/2011-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 22. februára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť politickej strany Strana patriotov, N., zastúpenej F. J., N., právne zastúpenej advokátom JUDr. M. C., N., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov Mestského zastupiteľstva v Nitre konaných 27. novembra 2010, za účasti zvolených poslancov Mestského zastupiteľstva v Nitre a politických strán Smer – sociálna demokracia, Kresťansko-demokratické hnutie, Slovenská národná strana, Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana a Občianska konzervatívna strana, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť politickej strany Strana patriotov o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. decembra 2010 doručená sťažnosť podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „volebná sťažnosť“) politickej strany Strana patriotov, N. (ďalej aj „sťažovateľka“), zastúpenej F. J., N., právne zastúpenej advokátom JUDr. M. C., N., ktorou namieta

neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov Mestského zastupiteľstva v Nitre (ďalej len „mestské zastupiteľstvo“) konaných 27. novembra 2010.

Volebná sťažnosť smeruje proti týmto zvoleným poslancov mestského zastupiteľstva:

1. *F. B., N.,*
2. *I. G., N.,*
3. *J. J., N.,*
4. *I. J., N.,*
5. *J. T., N.,*
6. *J. V., N.,*
7. *J. W., N.,,*
8. *J. G., N.,*
9. *J. S., N.,*
10. *M. B., N.,*
11. *M. B., N.,*
12. *J. G., N.,*
13. *F. H., N.,*
14. *M. P., N.,*
15. *M. R., N.,*
16. *S. V., N.,*
17. *R. H., N.,*
18. *M. B., N.,*
19. *Š. K., N.,*
20. *M. M., N.,*
21. *M. M., N.,*
22. *M. H., N.,*
23. *M. I., N.,*
24. *R. K., N.,*
25. *T. I., N.,*
26. *P. K., N.,*

27. A. K., N.,
28. P. M., N.,
29. M. Š., N.,
30. A. Š., N.,
31. Š. Š., N. “

Sťažovateľka označuje za účastníkov konania aj politické strany SMER – sociálna demokracia (ďalej len „SMER“), Kresťansko-demokratické hnutie (ďalej len „KDH“), Slovenskú národnú stranu (ďalej len „SNS“), Slovenskú demokratickú a kresťanskú úniu – Demokratickú stranu (ďalej len „SDKÚ“) a Občiansku konzervatívnu strana (ďalej len „OKS“).

Sťažovateľka namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov mestského zastupiteľstva vo volebnom obvode č. 1 Dolné Krškany, Horné Krškany, vo volebnom obvode č. 2 Staré Mesto, vo volebnom obvode č. 3 Čermáň, vo volebnom obvode č. 4 Klokočina, vo volebnom obvode č. 5 Diely, Párovské Háje, Kynek, Mlynárce, vo volebnom obvode č. 6 Zobor, Drážovce a vo volebnom obvode č. 7 Chrenová, Janíkovce.

Podľa tvrdenia sťažovateľky pri voľbách poslancov mestského zastupiteľstva konaných 27. novembra 2010 došlo k porušeniu zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) z dôvodu, že *„v meste Nitra... bola ustanovená mestská volebná komisia, a nie miestna volebná komisia. Možno konštatovať, že kandidátov registroval a voľby riadil orgán, ktorý nebol na to oprávnený. Aj keď na prvý pohľad vyzerá, že chyba je iba v názve, nie je tomu tak. Rozdiel medzi mestskou a miestnou volebnou komisiou je jednoznačný...“*.

Sťažovateľka ďalej namieta, že pri voľbách došlo k porušeniu rovnosti podmienok prístupu k voleným funkciám, a to pred i počas konania volieb tým, že

«Zvolení kandidáti, ktorí kandidovali za koalíciu strán SMER SD - KDH - SNS (ďalej ako „koalícia“) t. j. kandidáti v 1. až 6., 9. až 14. a 16. až 31. rade mali výhody v bezplatnej

podpore zo strany mestského úradu v Nitre, ktorý viedli nominanti rovnakej koalície. Dôkazom je okrem iného aj inzertný týždenník N.,

- *vo vydaní týždenníka N. zo dňa 15. 11. 2010 boli uvedené prezentácie kandidátov v 3. (J.), 18. (B.), 19. (K.), 20. (M.), 24. (K.) a 27. (K.) rade spolu s prezentáciou ich volebného programu, a to všetko v rámci inzercie, ktorú platilo mesto Nitra z peňazí všetkých daňových poplatníkov,*

- *vo vydaní týždenníka N. zo dňa 24. 11. 2010 je celostranový rozhovor so zvoleným kandidátom v 31. rade, pričom ide o inzerciu, o ktorej možno predpokladať, že bola platená z rozpočtu mesta Nitra alebo nebola platená vôbec,*

- *z vydania týždenníka N. zo dňa 19. 11. 2010 (str. 4) sa dozvedáme, že na stretnutí s občanmi v mestskej časti Zobor konanom dňa 15. 11. 2010 sa okrem kandidáta v 24. rade (K.), členov výboru mestskej časti a primátora ukázali aj kandidáti na poslancov v 22. (H.) a 23. rade (I.), čo vyplýva z publikovanej fotografie k predmetnému článku. Išlo o stretnutie s občanmi, ktoré sa premenilo na volebný míting a prezentáciu volebného programu koalície a to za organizačnej podpory zamestnancov mestského úradu, za peniaze všetkých daňových poplatníkov a v priestoroch základnej školy,*

- *podobný postup a priama volebná agitácia boli aj pri tzv. „stretnutiach s občanmi“ v iných mestských častiach („MČ“). Konkrétne ide o MČ Dražovce, kde 14. 11. 2010 sa konalo stretnutie v rovnakom zložení ako v predchádzajúcom bode, pričom „seniorom vyhrávala skupina S.“. Opäť všetky náklady, vrátane honoráru umelcov, boli hradené z mestského rozpočtu. Podobný priebeh mali aj stretnutia s občanmi v MČ Klokočina dňa 08. 11. 2010 (vyhrával R. K.), v MČ Čermáň (bol prítomný okrem kandidátov koalície aj zvolení kandidáti v 8. rade – G.) dňa 11. 11. 2010, v MČ Staré mesto dňa 4. 10. 2010, v MČ Horné Krškany dňa 18. 11. 2010 a na Chrenovej dňa 8. 11. 2010, 9. 11. 2010, 4. 11. 2010 a 28. 10. 2010. Na týchto vymenovaných stretnutiach boli prítomní vtedajší ako aj súčasný zvolení kandidáti, za tú ktorú MČ, vrátane nových kandidátov koalície. Stretnutia sa konali v školách (dokonca aj v Materskej škole), v zasadačke Mestského úradu, v centre voľného času a v základných školách, teda vo verejných budovách, zadarmo, pričom občerstvenie a „gulášik“ boli hradené z mestských peňazí,*

• *podobné stretnutie sa malo konať aj na základnej škole v MČ Diely, avšak na základe medializácie bolo od toho upustené, čo je dôkazom, že nešlo o bežne stretnutia, ale o volebné mítingy (viď priložený článok z denníka SME).*

Dôkaz: N. zo dňa 01. 10., 08. 10., 24. 10., 29. 10., 19. 11. a 24. 11. 2010, článok z denníka sme zo dňa 20. 11. 2010.

Článkami ako aj výsluchom účastníkov konania môže byť dokázané, že prostriedky mesta Nitra boli selektívnym spôsobom využívané na propagáciu jednotlivých kandidátov koalície a p. G. (nez. kandidát). Týmto postupom, na ktorom priamo participovala väčšina zvolených kandidátov, mohlo prísť k takému porušeniu rovnosti kandidátov, ktoré mohlo mať za následok zmenu poradia zvolených poslancov a tým aj ústavne nonkomformný výsledok volieb do orgánu samosprávy obce.» Uvedené skutočnosti podľa sťažovateľky odôvodňujú „porušenie rovnosti uchádzačov o volebnú funkciu“, ktoré nie je v demokratickej spoločnosti prípustné.

V ďalšej časti volebnej sťažnosti sťažovateľka tvrdí, že k ovplyvneniu výsledkov volieb mohlo dôjsť aj „zneužitím“ volebných lístkov, ktoré boli „zle vytlačené“. Podľa sťažovateľky „doteraz... nikto okrem pracovníkov mestského úradu nepotvrdil, že lístky boli skutočne zle vytlačené, že boli aj skartované a že ako nové lístky boli vytlačené iba volebné lístky pre MČ Zobor. Nemožno nado všetku pochybnosť preukázať, že lístky neboli zneužitú na zmenu výsledku volieb.“.

Na základe argumentácie uvedenej vo volebnej sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie o nej nálezom takto rozhodol:

„1. Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje voľby poslancov do mestského zastupiteľstva mesta Nitra zo dňa 27. 11. 2010 vo volebnom obvode č. 1 Dolné Krškany, Horné Krškany, vo volebnom obvode č. 2 Staré mesto, vo volebnom obvode č. 3 Čermáň, vo volebnom obvode č. 4 Klokočina, vo volebnom obvode č. 5 Diely, Párovské Háje, Kynek, Mlynárce, vo volebnom obvode č. 6 Zobor, Drážovce, vo volebnom obvode č. 7 Chrenová, Janíkovce za neplatné.

2. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania.“

Súčasťou volebnej sťažnosti je aj návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia v súlade s § 74 Občianskeho súdneho poriadku [dočasné opatrenie podľa § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pozn.], podľa ktorého: *„Mestská volebná komisia v Nitre vytvorená pre voľby do orgánov samosprávy obcí konaných dňa 27. 11. 2010 je povinná zdržať sa vydania osvedčení o zvolení za poslancov do mestského zastupiteľstva mesta Nitra do rozhodnutia vo veci samej.“*

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Ustanovenia zákona o ústavnom súde o predbežnom prerokovaní návrhu sa vzťahujú aj na sťažnosti podľa čl. 129 ods. 2 ústavy, t. j. volebné sťažnosti, pri predbežnom prerokovaní ktorých ústavný súd preskúmava, či spĺňajú všeobecné a osobitné náležitosti

ustanovené v § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde a či neexistujú dôvody na ich odmietnutie vymedzené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

1. K aktívnej legitimácii sťažovateľky na podanie volebnej sťažnosti

Sťažovateľka namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov mestského zastupiteľstva konaných 27. novembra 2010 vo volebných obvodoch č. 1 až č. 7 vytvorených na území mesta Nitra. Z § 59 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že sťažnosť pre neústavnosť alebo nezákonnosť do orgánu miestnej samosprávy môže podať okrem navrhovateľov uvedených v § 18 ods. 1 písm. a) až e) aj politická strana, ktorá sa na voľbách zúčastnila, 10 % oprávnených voličov volebného obvodu alebo kandidát, ktorý získal vo volebnom obvode najmenej 10 % voličov.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že mestská volebná komisia v Nitre (ďalej len „mestská volebná komisia“) nezaregistrovala pre voľby do mestského zastupiteľstva podľa § 16 ods. 1 zákona o voľbách kandidáta Strany patriotov ani spoločného kandidáta viacerých politických strán, t. j. koalície politických strán, ktorých súčasťou by bola Strana patriotov vo volebnom obvode č. 1. Na základe uvedeného možno konštatovať, že sťažovateľka sa nezúčastnila volieb poslancov do mestského zastupiteľstva vo volebnom obvode č. 1, a preto nie je v zmysle § 59 ods. 1 zákona o ústavnom súde aktívne legitimovaná na podanie sťažnosti vo veci neústavnosti a nezákonnosti volieb poslancov do mestského zastupiteľstva v tomto volebnom obvode, čo zakladá dôvod na odmietnutie časti volebnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov do mestského zastupiteľstva vo volebnom obvode č. 1 z dôvodu, že bola podaná zjavne neoprávnenou osobou.

Z priloženej dokumentácie ďalej vyplýva, že mestská volebná komisia zaregistrovala vo volebných obvodoch č. 2 až č. 7 aj kandidáta(ov) Strany patriotov. Z toho vyplýva, že sťažovateľka je aktívne legitimovaná na podanie volebnej sťažnosti podľa § 59 ods. 1 zákona o ústavnom súde vo voľbách poslancov do mestského zastupiteľstva vo volebných obvodoch č. 2 až č. 7, pričom volebná sťažnosť v tejto časti spĺňa aj ďalšie náležitosti

predpísané zákonom o ústavnom súde potrebné na jej prijatie na ďalšie konanie. Preto sa ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sústredil na posúdenie jej opodstatnenosti.

2. Všeobecné východiská pre predbežné prerokovanie volebných sťažností

Voľby sú všeobecne akceptovaným demokratickým prostriedkom pravidelného obnovenia verejnej moci občanmi, resp. presnejšie voličmi, t. j. osobami oprávnenými voliť podľa príslušných volebných prepisov.

Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov, a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta ústavy), uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (m. m. PL. ÚS 18/07)].

Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je

v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07).

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže a) vyhlásiť voľby za neplatné, b) zrušiť napadnutý výsledok volieb, c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený, d) sťažnosť zamietnuť.

Právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatní ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou len vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Nie každé porušenie volebného zákona teda vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy volebného práva uznávané spoločnosťou demokratických štátov. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

Vo všeobecnosti platí, že na to, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, resp. zákonov, ktoré s nimi bezprostredne súvisia, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 73/07). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

Súčasťou zákonom predpísaných náležitostí volebnej sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vo vzťahu k voľbám, ktorých výsledok už bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení zákona o voľbách [§ 45 zákona o voľbách], platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti, ktorá platí dovtedy, kým ústavný súd o voľbách napadnutých volebnou sťažnosťou v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodne inak ako zamietnutím volebnej sťažnosti. Preto je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia sťažnosti na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne, prípadne aspoň vysoko pravdepodobné a zároveň sú spôsobilé preukázať tak intenzívne porušenie zákona o voľbách, ktoré by odôvodňovalo záver o inom legitímnom výsledku volieb, než bol uverejnený (m. m. PL. ÚS 3/2010).

Vychádzajúc z uvedených zásad a kritérií ústavný súd pri predbežnom prerokovaní posudzoval, či jednotlivé tvrdenia (námietky) sťažovateľky uvedené vo volebnej sťažnosti by v prípade ich preukázania mohli či už jednotlivito, alebo spoločne vytvoriť reálne predpoklady na uplatnenie právomoci ústavného súdu podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde (vyhlásiť voľby poslancov do mestského zastupiteľstva za neplatné), t. j. posudzoval, či neexistujú dôvody na odmietnutie volebnej sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

3. K jednotlivým námietkam sťažovateľky

Sťažovateľka namieta najmä

- a) porušenie zákona o voľbách v súvislosti so zriadením mestskej volebnej komisie,
- b) porušenie prístupu k voleným funkciám za rovnakých podmienok,
- c) možnosť zneužitia „chybne“ vytlačených hlasovacích lístkov pre volebný obvod

Nitry č. 6 Zobor, Dražovce.

a) K námietke porušenia zákona o voľbách v súvislosti so zriadením mestskej volebnej komisie

Sťažovateľka tvrdí, že pri voľbách poslancov mestského zastupiteľstva došlo k porušeniu zákona o voľbách tým, že namiesto miestnej volebnej komisie bola zriadená mestská volebná komisia, v dôsledku čoho boli „*voľby riadené orgánom, ktorý na to nebol oprávnený*“.

Sťažovateľka v súvislosti s touto námietkou vo volebnej sťažnosti argumentuje, že prostredníctvom novelizácie zákona o voľbách vykonanej zákonom č. 302/1998 Z. z. došlo k zmenám § 14 a § 14a tohto zákona, čím zákonodarca „*chcel rozlíšiť pojmy a kompetencie mestskej a miestnej volebnej komisie. Dôvod na takúto zmenu bol ten, aby sa v Bratislave a Košiciach vyradil ďalší byrokratický medzičlánok v podobe okresnej (obvodnej) volebnej komisie, keďže tieto mestá sa skladajú z mestských častí so samostatnými zastupiteľstvami a starostami. Jednoznačne možno konštatovať, že mestská volebná komisia sa vytvára iba v Bratislave a Košiciach za podmienok ustanovených v § 14a...*“.

Odhliadnuc aj od toho, že k zmenám ustanovení § 14 a § 14a zákona o voľbách nedošlo novelizáciou vykonanou zákonom č. 302/1998 Z. z., ale zákonmi č. 233/1998 Z. z. a č. 331/1998 Z. z., je interpretácia príslušných ustanovení zákona o voľbách podávaná sťažovateľka zjavne nesprávna a zmätočná. Sťažovateľka totiž opomenula, že v ustanovení § 13 ods. 4 písm. a) zákona o voľbách zákonodarca zaviedol legislatívnu skratku pre spoločné pomenovanie miestnych a mestských volebných komisií, ktoré ďalej označuje ako

„miestne volebné komisie“, čo sa následne premieta aj do textu § 14 tohto zákona, ktorý používa slovné spojenie „miestna volebná komisia“ pre pomenovanie tak miestnych volebných komisií, ktoré riadia voľby v obciach, ako aj mestských volebných komisií, ktoré riadia voľby v mestách. Tento záver možno zjavne vyvodiť z vnútornej väzby medzi § 11 ods. 1 druhej vety zákona o voľbách („... Voľby riadia obvodné volebné komisie, **v mestách mestské volebné komisie** a v ostatných obciach miestne volebné komisie.“) a § 13 ods. 4 písm. a) zákona o voľbách [„Obvodná volebná komisia a) dohliada na pripravenosť miestnych a mestských volebných komisií (**d’alej len „miestna volebná komisia“**) a okrskových volebných komisií zabezpečovať úlohy podľa tohto zákona, ako aj na zastúpenie politických strán v nich...“] v spojení s nadväzujúcimi ustanoveniami § 14 (ale aj § 14a) zákona o voľbách.

Na tomto základe možno konštatovať, že v meste Nitra bola mestská volebná komisia zriadená v súlade so zákonom o voľbách, a preto ústavný súd považuje túto námietku sťažovateľky za zjavne neopodstatnenú.

b) K námietke porušenia prístupu k voleným funkciám za rovnakých podmienok

Podstata tejto námietky sťažovateľky spočíva v jej tvrdení, že kandidáti na funkciu poslancov mestského zastupiteľstva nominovaní koalíciou politických strán SMER, KDH a SNS mali bezplatnú podporu zo strany Mestského úradu v Nitre predovšetkým pri prezentácii svojich volebných programov v regionálnom týždenníku „N.“, čím malo dôjsť k porušeniu prístupu k voleným funkciám za rovnakých podmienok, čo „*nie je v demokratickej spoločnosti prípustné*“. Sťažovateľka v tejto súvislosti argumentuje aj právnym názorom ústavného súdu vysloveným vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 5/03, podľa ktorého obsahom práva na prístup k voleným funkciám „je aj predpoklad, že jednotliví voliči budú mať možnosť odovzdať svoj hlas v prospech niektorého z kandidátov za rovnakých podmienok vrátane možnosti dostať sa k informáciám o jednotlivých kandidátoch rovnakým spôsobom“.

Ústavný súd nemá dôvod citovaný právny názor spochybňovať ani v súvislosti s predbežným prerokúvaním volebnej sťažnosti sťažovateľky o to viac, že je zhmotnený aj vo viacerých ustanoveniach zákona o voľbách; ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje najmä na § 30 zákona o voľbách, ktorý upravuje základné pravidlá vedenia volebnej kampane vychádzajúce v prvom rade z princípu rovnosti kandidujúcich subjektov, ktorý sa prejavuje najmä v rovnosti ich prístupu „k hromadným informačným prostriedkom a k službám samosprávy a k službám územnej samosprávy zameraným na podporu alebo na prospech ich volebnej kampane“ (§ 30 ods. 3 zákona o voľbách).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd poukazuje na svoje právne názory vyslovené vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 9/07, v zmysle ktorých „pri využívaní komunikačných prostriedkov v dispozícii miest a obcí musí byť rešpektovaný princíp rovnosti kandidujúcich subjektov. Nemožno mať pochybnosti o tom, že informačné prostriedky, ktorými disponujú územné samosprávne celky, podliehajú z hľadiska ich využitia vo volebnej kampani prísnejším pravidlám, než je to v prípade súkromných vydavateľov. Neznamená to síce ich povinnosť zabezpečovať mechanicky rovnaký priestor pre jednotlivé kandidujúce strany a osoby, avšak musí sa uplatniť pravidlo rovnakého prístupu. Iný postup by bol v rozpore s pravidlami voľnej súťaže politických strán a slobodnej súťaže politických síl podľa čl. 31 ústavy a mohol by naznačovať voličom, že mesto (obec) ako verejnoprávna korporácia preferuje len určité volebné strany, resp. len určitých kandidátov.“.

Citované právne názory sú na posudzovanú námietku sťažovateľky založenú na tvrdení, že k porušeniu princípu rovnosti prístupu kandidátov na funkcie poslancov mestského zastupiteľstva došlo publikovaním viacerých „inzerčných“ príspevkov „v inzertnom týždenníku N.“, pričom išlo „o inzerciu platenú z rozpočtu mesta Nitra“, použiteľné len primerane. Ústavný súd totiž zistil, že „N.“ sú bezplatné noviny s charakterom regionálnych novín, ktoré sú vydávané súkromným vydavateľstvom P., a. s. (ďalej len „vydavateľ“).

Skutočnosť, že v danom prípade ide o súkromné periodikum, neznamená, že na neho nemožno primerane vzťahovať ustanovenia zákona o voľbách, prostredníctvom ktorých sa má zabezpečiť rovnosť kandidujúcich subjektov v priebehu volebnej kampane, aj keď je

nepochybné, že na informačné prostriedky (periodiká), ktoré sú v priamej dispozícii obcí a miest, príp. iných subjektov verejnoprávneho charakteru, z hľadiska ich využitia vo volebnej kampani treba uplatniť prísnejšie pravidlá, ako vo vzťahu k periodikám vydávaným súkromným vydavateľom. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyzval zástupcu vydavateľa, aby sa vyjadril k volebnej sťažnosti. Zástupca vydavateľa reagoval na výzvu ústavného súdu listom z 12. januára 2011, v ktorom okrem iného uviedol:

„Všetky politické strany a ich koalície, ktoré predložili kandidátov na voľby primátora mesta Nitra a kandidátov na poslancov mestského zastupiteľstva v Nitre, ako aj nezávislí kandidáti mali v období predvolebnej kampane možnosť politickej inzercie v týždenníku N. za podmienok špecifikovaných vo všeobecných obchodných podmienkach vydavateľa pre týždenníky E. a za podmienok definovaných v relevantných právnych predpisoch, ako je zákon o reklame, zákon o periodickej tlači, príslušné zákony upravujúce priebeh volieb. Žiadne ďalšie podmienky pre inzerciu vzťahujúce sa na obdobie predvolebnej kampane vydavateľ v periodiku N. neuplatňuje...“

Počas predvolebnej kampane využili možnosť inzercie v periodiku N. nasledovní kandidáti: Š. Š., Mgr. R. Š., PhDr. J. V., S. M., Bc. M. D., M. P., MUDr. J. P., H. H., koalícia Smer-KDH-SNS, koalícia SDKÚ-SaS, strana HZDS. Žiadnemu kandidátovi, strane, ani koalícii nebola inzercia odmietnutá.“

Citované informácie nemá ústavný súd dôvod spochybňovať o to viac, že ani sťažovateľka vo volebnej sťažnosti nenamieta, že by jej vydavateľ odmietol v priebehu volebnej kampane publikovať inzerciu, ktorá by mala charakter volebnej agitácie, resp. prezentácie jej volebného programu či volebného programu jej kandidátov. Z toho vyplýva, že vo vzťahu k možnosti inzerovať volebné príspevky v týždenníku „N.“ bola zásada rovnosti prístupu kandidujúcich subjektov zachovaná, čo zásadným spôsobom znižuje závažnosť tejto námietky sťažovateľky. Bolo totiž na kandidujúcich subjektoch, či a v akej miere možnosť prezentovať svoje volebné zámery v „N.“ využijú.

Sťažovateľka tiež poukazovala na to, že inzertné príspevky publikované v týždenníku „N.“ z 15. novembra 2010 (ústavný súd zistil, že v skutočnosti išlo v tomto prípade o vydanie „N.“ z 29. októbra 2010, pozn.) a pravdepodobne tiež z 24. novembra 2010

propagujúce kandidátov koalície politických strán SMER, KDH a SNS boli hrazené z prostriedkov mesta Nitra. Toto tvrdenie sťažovateľky podľa zistení ústavného súdu čiastočne zodpovedá skutočnosti, čo potvrdzuje list vydavateľa z 12. januára 2011, v ktorom na priamo položenú otázku ústavného súdu odpovedal zástupca vydavateľa takto:

„Objednávatelom konkrétnych inzerátov... boli: ...

i) dňa 15. 11. 2010 týždenník N. nevychádzal...,

f) zadávateľom inzercie uverejnenej 29. 10. 2010 na strane 3, 4 a 5 bolo Mesto Nitra...

j) zadávateľom inzercie uverejnenej 19. 11. 2010 na strane 4 a 5 bolo Mesto Nitra

k) zadávateľom inzercie uverejnenej 24. 11. 2010 na strane 3 bola spoločnosť M., s. r. o.“

Podľa sťažovateľky k zneužitiu prostriedkov mesta Nitra došlo aj pri „*stretnutiach s občanmi*“ v jednotlivých mestských častiach konaných v priebehu októbra a novembra 2010, t. j. v období pred a počas volebnej kampane, na ktorých sa zúčastnili dovtedajší funkcionári mesta Nitra, ako aj kandidáti na poslancov mestského zastupiteľstva.

V súvislosti s uvedenými tvrdeniami sťažovateľky ústavný súd konštatoval, že tak inzerovanie informácií, ktoré majú charakter volebnej agitácie v regionálnych periodikách, ako aj organizovanie stretnutí funkcionárov mesta a kandidátov na funkcie v orgánoch územnej samosprávy s občanmi v predvolebnom období (volebných mítingov) tvoria štandardnú súčasť volebných kampaní a samy osebe nesignalizujú, že v rámci volebnej súťaže došlo k porušeniu volebných predpisov, najmä ak z týchto tvrdení nevyplýva, že by išlo o predvolebné aktivity, ktoré sa uskutočnili v čase, v ktorom ich zákon o voľbách zakazuje, t. j. v čase volebného moratória (pozri § 30 ods. 2 zákona o voľbách).

Tvrdenie sťažovateľky, že na realizáciu uvedených predvolebných aktivít boli „zneužitú“ prostriedky mesta Nitra, je predovšetkým signálom pre kontrolné útvary mesta Nitra (hlavného kontrolóra), príp. orgány činné v trestnom konaní, aby tieto tvrdenia preverili a na tomto základe prípadne vyvodili z nich právnu zodpovednosť v rámci svojej pôsobnosti. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že z volebnej sťažnosti ani k nej priloženej dokumentácie nevyplýva, žeby sa sťažovateľka v súvislosti so svojimi tvrdeniami obrátila s podnetom na kontrolné útvary mesta Nitra, príp. podala trestné oznámenie, hoci v širších súvislostiach možno takúto jej povinnosť vyvodit' z platného právneho poriadku.

Napriek uvedenému ústavný súd nespochybňuje, že tvrdenie o zneužití prostriedkov mesta (obce) niektorými z kandidujúcich subjektov v prospech ich volebnej kampane môže mať vplyv na jeho rozhodovanie vo volebných veciach, a to najmä vtedy, ak by dospel k záveru, že v danom prípade išlo o také závažné zneužitie finančných prostriedkov územnej samosprávy, ktoré by bolo spôsobilé zásadným spôsobom ovplyvniť volebné rozhodnutia voličov a ktoré by sa v konečnom dôsledku s vysokou pravdepodobnosťou mohlo prejaviť v inom výsledku volieb, aký bol príslušnými volebnými komisiami zistený, t. j. ústavný súd musí aj tvrdenia sťažovateľov o zneužití finančných prostriedkov mesta (obce), resp. tvrdenia o použití „nekalých“ finančných prostriedkov na vedenie volebnej kampane posudzovať v kontexte so svojou funkciou volebného súdu. Úlohou ústavného súdu ako volebného súdu je totiž posúdiť, či v konkrétnom prípade ide o také tvrdenia, ktoré zjavne preukazujú, že v danom prípade došlo k hrubému a závažnému, príp. opakovanému porušeniu zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, ktoré je v takej príčinnej súvislosti s výsledkami volieb, že ich závažným spôsobom spochybňuje, a preto zakladá dostatočné dôvody na to, aby ústavný súd mohol uplatniť svoju právomoc vyhlásiť voľby za neplatné (k tomu podrobnejšie pozri východiská uvedené v časti II.2 tohto uznesenia).

Majúc na zreteli uvedené východiská ústavný súd preskúmal dokumentáciu priloženú k volebnej sťažnosti, konkrétne výtlačky týždenníka „N.“ z 1., 8., 24. a 29. októbra a 19. a 24. novembra 2010 a článok z denníka S. z 20. novembra 2010, ktoré obsahujú podľa tvrdenia sťažovateľky jednak príspevky propagujúce kandidátov na funkcie poslancov mestského zastupiteľstva, ako aj informácie o ďalších predvolebných aktivitách kandidátov koalície SMER, KDĽK a SNS a ktoré mali byť podľa jej tvrdenia hradené z prostriedkov mesta Nitra, z hľadiska ich možného vplyvu na volebné rozhodovanie voličov.

Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že charakter priamej volebnej agitácie nemožno jednoznačne pripísať ani jednému z príspevkov publikovaných v týždenníku „N.“ z 29. októbra 2010 a 24. novembra 2010 (ktoré namieta sťažovateľka), keďže tieto informujú síce aj o „volebných zámeroch“ kandidátov na funkcie poslancov mestského zastupiteľstva, ale aj (a hlavne) o ich činnosti v orgánoch samosprávy mesta Nitra v uplynulom období, t. j. ide aj o informovanie o aktuálnych problémoch komunálnej

politiky, na ktoré majú obyvatelia mesta právo v každom období (nielen bezprostredne pred voľbami), a navyše takéto informácie tvoria podľa zistenia ústavného súdu štandardnú súčasť obsahovej náplne týždenníka „N.“ (typovo zodpovedá tejto charakteristike najmä rozhovor s vtedajším zástupcom primátora Nitry Š. Š., ktorý bol zároveň kandidátom politickej strany SMER na funkciu poslanca mestského zastupiteľstva, publikovaný v „N.“ z 24. novembra 2010; z jeho obsahu totiž možno vyvodiť, že jeho hlavným zámerom bolo oboznámiť obyvateľov mesta Nitra s aktuálnymi otázkami komunálnej politiky bez toho, aby bol v rozhovore prezentovaný aj volebný program príslušnej politickej strany). Obdobný charakter majú aj informácie o stretnutiach s občanmi publikované najmä v „N.“ z 19. novembra 2010.

V demokratickej spoločnosti počas volebnej kampane voliči hodnotia dosiahnutú úroveň rozvoja spoločnosti, resp. rozvoja regiónu, mesta či obce zaznamenanú v predchádzajúcom volebnom období a na tomto základe sa rozhodujú o tom, koho v blížiacich sa voľbách splnomocnia na výkon od nich pochádzajúcej moci v nasledujúcom volebnom období. Informácie o politickej strane, jej programe, zámeroch a názoroch jej predstaviteľov majú zásadný význam pre uplatnenie práva, ktoré voličom zaručuje čl. 30 ods. 1 ústavy. Z uvedeného dôvodu nemožno spochybňovať, že aj príspevky publikované v „N.“ v období volebnej kampane prispeli k formovaniu volebného rozhodnutia voličov. Na druhej strane už samotná skutočnosť, že sťažovateľka nevyužila možnosť informovať potenciálnych voličov o svojom volebnom programe a svojich kandidátoch prostredníctvom týždenníka „N.“, hoci na to mala za primeraných finančných podmienok možnosť, signalizuje, že vplyv príspevkov v prospech kandidátov na funkcie poslancov mestského zastupiteľstva kandidujúcich za koalíciu politických strán SMER, KDH a SNS nemožno preceňovať a pripisovať im taký význam, ktorý by umožňoval ústavnému súdu len na tomto základe uplatniť svoju právomoc podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o voľbách, teda vyhlásiť voľby do mestského zastupiteľstva za neplatné.

c) K námietke ovplyvnenia výsledku volieb možným zneužitím „chybné“ vytlačенých hlasovacích lístkov pre volebný obvod Nitry č. 6 Zobor, Dražovce

Sťažovateľka ďalej namieta, že hlasovacie lístky pre voľby poslancov mestského zastupiteľstva vo volebnom obvode č. 6 Zobor, Dražovce boli „nesprávne vytlačené“, pričom vyslovuje podozrenie, že tieto hlasovacie lístky mohli byť zneužitú, čo v konečnom dôsledku mohlo ovplyvniť výsledok volieb v tomto volebnom obvode. V tejto súvislosti sťažovateľka poukazuje na článok uverejnený v denníku SME z 12. novembra 2010 pod názvom „Kandidátom na poslancov prideliť zlé čísla. Treba tlačiť nové hlasovacie lístky“. Podľa uvedeného článku k chybe na hlasovacom lístku malo dôjsť tým, že priezviská kandidátov na poslancov mestského zastupiteľstva, ktoré sa začínajú písmenom „M“ boli posunuté pred priezviská začínajúce písmenom „K“, čo spôsobilo, že niektorým kandidátom (spolu šiestim kandidátom) boli priradené nesprávne poradové čísla. Z článku ďalej vyplýva, že chyba mala byť napravená vytlačením nových hlasovacích lístkov.

Ústavný súd opätovne poukazuje na zákonné náležitosti sťažnosti, ktorými sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné a zároveň sú spôsobilé preukázať také závažné porušenie zákona o voľbách, ktoré by odôvodňovalo záver o inom legitímnom výsledku volieb. Funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne dopĺňať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobné rekonštruovať celý volebný proces (PL. ÚS 3/2010).

Sťažovateľkou namietané ovplyvnenie výsledkov volieb, ku ktorému malo dôjsť „zneužitím“ hlasovacích lístkov, možno považovať za špekulatívne formulovanú námietku, ktorá nie je zo strany sťažovateľky podložená relevantným dôkazom o tom, že k zneužitiu „chybných“ hlasovacích lístkov, a teda aj k ovplyvneniu výsledku volieb poslancov do

mestského zastupiteľstva skutočne aj došlo. Za daných okolností ústavný súd hodnotí túto námietku ako nepodloženú a z hľadiska jej vplyvu na výsledok volieb poslancov mestského zastupiteľstva za zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd sumarizujúc svoje predbežné závery k jednotlivým námietkam sťažovateľky konštatoval, že sťažovateľka nepreukázala svojou volebnou sťažnosťou, že pri voľbách poslancov mestského zastupiteľstva došlo k hrubému a závažnému, príp. opakovanému porušovaniu volebných prepisov, ktoré by zakladali dôvod na to, aby ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľky, a teda vyhlásil voľby poslancov mestského zastupiteľstva za neplatné. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol volebnú sťažnosť sťažovateľky z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Z dôvodu odmietnutia sťažnosti ako celku bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky (napr. návrh na vydanie dočasného opatrenia podľa § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. februára 2011